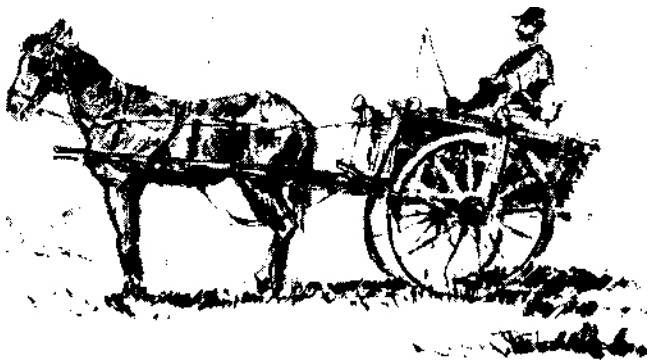

Tamási Áron: Öreg pillangó

Már esztendők óta özvegyi sorban és egyedül élt az öreg Nagy Mihály. Úgy is teltek a napjai, örök egyformaságban, akár a megapadt folyócska ahogy folydogál.

Vége azonban mégis történt valami.

Pedig az a nap is, amelyen megtörtént a nagy esemény, egészen úgy indult, mint a többi. Vagyis hajnalban a kakasok, versengve és nagy buzgalommal, szólani kezdtek; s majd imitt-amott vaktában ugatni kezdett egy-egy kutya is. A kakasokat és a kutyákat egyaránt hallotta Mihály bácsi; sőt azt is meg tudta volna mondani, csupán a hang után, hogy melyik milyen, s hol van otthon. De hát ez nem is csoda, mert amióta özvegyen és egyedül él az öreg, azóta az első kakasszóra mindig felébredett. S ettől az időtől kezdve aztán, akár egy öreg óra, nagy egyformasággal úgy ketyegte tovább ébren a perceket.

Hát a kakasok szóltak; s itt-ott vakkantott egy-egy kutya.

Aztán derengeni kezdett.

S a derengés csendjében pedig a Mihály bácsi két lába is elindult az ágyból, s követte ő maga is a lábát. Vagyis fölkelte, hogy a házban és a gazdaságban elvégezze mindazt, amit így hajnalban máskor is végezni szokott. Amikor minden szükséges dolgot megtett, egy kövér cigarettát sodort magának, s arra rágyújtott. Aztán odaállott az ablak elé, hogy kinézzen a világba. Eregette lassan a füstöt, s úgy szemlélte, a füstön keresztül, hogy mily csend van mindenütt.

S hogy nem történik semmi.

Csak a keleti égen erősödött egyre jobban a fény, s csak a pirosba hajló falevelek villadoztak, mint a madarak tükrei.

Mert bizony, már ősz volt.

Így nézte Mihály bácsi, hogy vajon mit lehet látni; s miközben nem látott úgyszólván semmit, lassacskán valami enyhe és derűs nyugtalanság kezdett rezegni benne, mint ahogy a lég is megunja néha, hogy ne legyen semmi szél.

Hát igen, legalább egy kis fuvalomra vágyott az öreg.

Kiment tehát az útra, s ott mendegélni kezdett, hátha lesz valami. Ment az öreg, egyre tovább a falu között, az országúton. De hát nem jött senki, s nem történt semmi, oly korán volt még az idő. Végre azonban mégis feltűnt egy teherautó, amint nagy hatalmasan törtetni látszott szembe vele. Haragos ember lehetett, aki vezette, mert senkit és semmit nem tekintett, hanem csak robogtatta a kocsit, ami ládákkal és hordókkal volt telerakva. Több időt gondolván az öreg, mint amennyit a robogó alkotmány hagyott neki, csak az utolsó pillantásban tudott az út szélire ugrani; s bizony onnét az útszélről is szinte a híd alá fújta a kocsi szele, mert a dolog éppen egy híd mellett történt.

- No hát – puffant meg az öreg -, ez a teherautó mondhatni keresztülment rajtam!

A nagy porfelhőben utána nézett a kocsinak, majd megindult ismét, és szép csendesen mendegélni kezdett visszafelé. S amint így mendegélt, hát egyszer egy ember tűnik elő, aki friss mozgással éppen feléje tart az úton. Nézte, de az első pillantásokkal nem ismerte meg. Ahogy azonban közelített az ifjú ember, egyre bizonyosabb lett, hogy János, aki jön.

Vagyis ama rokon, akire nézett az örökség.

- Jó reggelt, Mihály bátyám! – köszönt is János, elég kedvesen.

- Jó reggelt, egy-öcsém! – fogadta az öreg.

- Hát hogy-mint van?

- Biza rosszul! – felelte Mihály bácsi.

Erre jobban odanézett a rokon, hátha igaz lenne csakugyan, amit monda az öreg.

- S mért van maga rosszul? – kérdezte.

- Én azért, kedves öcsém, mert egy nagy teherautó keresztülment rajtam!

János jobban az öregre kapta a szemét, s hát csakugyan, az öreg igen meghuppanva és gyámoltalanul álldogál. Ejnye, tűnődött magában János, tréfa lenne a szó, vagy a valóságot takarja mégis?! Tréfa nem lehet, mert csakugyan igen roncsaiban áll az öreg; de a valóhoz mérten igen épségben mégis! Mit szóljon hát, ez most a kérdés. Mert ha megesve sajnálkozik, esetleg nevetség tárgya lesz majd; ha pedig pogányul veszi a dolgot, az örökséget veszítheti el.

- Más ember ágyba dől ilyenkor – mondta hát János.

- Engemet is igen húz – felelte erre Mihály bácsi.

Aztán elváltak.

A szél is meglibbent, s meg az öregben is a kedv, hogy hát mégis történik valami.

S mosolyogva hazament.

De egy óra sem telt belé, már nagy búsulásban egy vénasszony érkezett, hogy vajon még életben van-e, mert éppen most hallotta azt az elborzasztó nagy szerencsétlenséget.

- Ki mondta?

- János beszéli – felelte a vénasszony.

Hát ha így van, gondolta magában az öreg, akkor csakugyan folytatni kell, amit unalomból és tréfából elkezdett. Folytatnia kell, mert különben János marad a győztes.

- Bizony, csak pislákolok – nyöszörgött az öreg.

- Hát akkor mért nem fekszik le?

- Nem tudok levetkőzni!

Ha nem tudott, hát az öregasszony megkönyörült rajta, s gyöngéd kezekkel levetkőztette. Aztán szépen ágyba is fektette, de imádkozni már nem tudott érte, mert új látogatók jöttek, akik mind törötten ülték körül az ágyat. Majd a sor végén János is megérkezett, hogy a halált nehogy lekésse. Idejében is jött, úgy találta, mert a helyzet nemcsak egészen siralmas volt, hanem maga Mihály bácsi is a végső szóhoz folyamodott.

- Hagyakozni akarok! – mondta nehezen.

S mindjárt ki is nyilvánította, hogy a jelen lévő tanúk előtt s lelkiismeretes szokás szerint minden vagyonát Jánosra hagyja, aki viszont, ennek ellenében, két dolgot megtenni tartozik. Nevezetesen tartozik azzal, hogy illendő temetésről gondoskodjék; másodszor pedig tartozik azzal, hogy húsz pengőforintot rögtön lefizessen.

Ennyit és nagy nehezen elmondhatván az öreg, végső megerőltetéssel félig felült az ágyban, és János felé fordult.

- Így jó lesz-e? – kérdezte.

A megtört szívűek mind Jánosra néztek, a szerencsés rokonra, s a hála kibuggyanását megilletődve várták. S amit vártak, abban nem is csalódtak, mert János fájdalmas szavakkal

jelentette ki, hogy az illendő temetésről gondoskodni fog; majd a szavak után sújtottan felállt, és a húsz pengőforintot általnyújtotta Mihály bácsinak. Az öreg megnézte a pénzt, majd a markába szorította, mintha a fájdalom görcsében tette volna. Aztán visszaereszkedett lassan a párnára, és úgy nézte fektéből a gerendát, mintha ott a tetőn egy nyílást keresne, amelyen a lelke elszállhasson az egekbe.

Egy öregasszony sírni kezdett.

De akkor hirtelen, mintha valami csoda történt volna, az öreg könnyűszerrel felült az ágyban, és biztos mozdulattal lelépett a földre.

S elkezdett öltözködni.

Olyan erőben és egészséggel mozgott, hogy egy darabig szólani sem tudott senki. De aztán János felugrott a helyéről, s nagy szemrehányással szólt az öregre, mondván:

- Mért hazudta, hogy egy teherautó keresztülment magán?!
- De bizony, keresztülment! – mondta az öreg.
- Magán?!
- Rajtam!
- Hát nincs magának semmi baja!
- Nincs, mert a híd alatt voltam – nevetett az öreg.

S nevettek mások is, az egész gyülekezet. Mihály bácsi pedig bort vett elő, hogy a húsz forint háta mögül az ő illedelmes vendégeit megkínálja.

Forrás: Tamási Áron válogatott novellái